

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ป่าไม้ต้นน้ำแม่สอยบริเวณค่านไค้ของเทือกเขาคอยอินทนนท์ เป็นแหล่งสำคัญแห่งหนึ่งที่เกิดแม่น้ำปิง แม่น้ำสายสำคัญของชาวไทย และเป็นจุดกำเนิดของลำห้วยสายต่าง ๆ ซึ่งช่วยในการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในแถบนั้น โดยเฉพาะชาวแม่สอย

บริเวณป่าไม้ดังกล่าวเป็นเขตกว้างขวางแห่งชาติ ในอดีตเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ และเขียวสดตลอดปี มีไม้ขนาดใหญ่และขนาดกลางหลายชนิด แต่ภายในระยะเวลาที่น้อยกว่าชั่วอายุคนเราจะพบว่าได้กลายเป็น "ภูเขาหัวโล้น" และ "ป่าเสื่อมโทรม" สภาพดังกล่าวเป็นอุทาหรณ์ของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เนื่องจากป่าไม้ต้นน้ำลำธารเป็นแหล่งกำเนิดของชีวิต มีผลต่อชีวิตมนุษย์และภาวะธรรมชาติ ถ้ามนุษย์มิได้ใช้ประโยชน์จากป่าธรรมชาติอย่างรอบคอบและมีเหตุผลแล้ว ธรรมชาติย่อมให้ผลสะท้อนต่อชีวิตของมนุษย์อย่างมีอาจหลีกเลี่ยง ซึ่งเราจะเห็นภาพชัดถึงผลกระทบต่อชีวิตได้ในอาณาบริเวณของชุมชนระดับชาวบ้านที่ได้ใช้ประโยชน์จากป่าไม้ต้นน้ำลำธารนั้นโดยตรง

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ กลุ่มผู้นำชาวบ้านได้สำรวจป่าไม้ต้นน้ำลำธารของตำบลแม่สอย พบว่าถูกทำลายไปถึง ๙๐ % (มูลนิธิธรรมานา, ม.ป.ป.) ซึ่งการทำลายดังกล่าวมีผลทำให้ชั้นดินถูกเปิดโล่งเตียน ไม่มีพืชคลุมดิน เมื่อฝนตก กระแสน้ำและลมได้ชะล้างและกัดเซาะหน้าดิน พัดพาดินลงสู่ลำห้วย เป็นเหตุให้เกิดการตื้นเขินและน้ำขุ่นขึ้น นอกจากนี้ดินอีกส่วนหนึ่งถูกกระแสน้ำพัดพาไปสู่แม่น้ำปิง ทำให้แม่น้ำปิงตื้นเขินด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังพบปัญหาในลักษณะอื่น ๆ อีก เช่น ปริมาณฝนตกน้อยลงมาก ส่งผลให้น้ำในลำห้วยแห้งลงอย่างชัดเจน อากาศแห้งแล้ง ร้อน ลมแรงขึ้น และที่สำคัญ สูญเสียพันธุ์สัตว์ป่าและพันธุ์ไม้ที่มีค่าในที่สุด

ปัญหาต่าง ๆ ทำให้สภาวะแวดล้อมของตำบลแม่สอยแปรเปลี่ยนไป และส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ที่จำเป็นต้องอาศัยธรรมชาติเหล่านี้ในการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นส่วนใหญ่ ปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างสะสม ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อสิ่งแวดล้อมที่รุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และเมื่อได้ศึกษาสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวอย่างลึกซึ้งแล้ว พบว่า มาจากหลายฝ่ายด้วยกันคือ ทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน ชาวเขาและชาวบ้าน ในส่วนที่มีสาเหตุมาจากชาวบ้านนั้น จัดเป็นจุดสำคัญและควรให้ความสนใจโดยเฉพาะ เหตุจากทัศนคติของชาวบ้านที่มองเห็นว่าป่าไม้เป็นของรัฐบาล เจ้าหน้าที่ป่าไม้เท่านั้นเป็นผู้รักษา ชาวบ้านขาดความสำนึกในคุณค่าของป่าไม้ว่ ป่าไม้เป็นของทุกคน ขณะเดียวกันก็ลักลอบตัดมาใช้ตามต้องการ เช่น กรณีตัดไม้เพื่อสร้างบ้าน

นอกจากเหตุดังกล่าวแล้ว ก็ยังมีเหตุจากการหารายได้ด้วยการตัดไม้เผาถ่านขายอย่าง เป็นล่าเป็นสัน รั้งจ้างเลื่อยไม้ขายให้แก่พ่อค้า ล่าสัตว์ป่า เผาป่าเพื่อหาของป่าซึ่งเป็นลักษณะที่ก่อให้เกิดไฟป่าได้ง่ายและเกิดความสูญเสียค่อนข้างสูงมาก ทั้งนี้การหาของป่าและสัตว์ป่ายังมีส่วนที่ทำให้ความสมดุลของป่าธรรมชาติสูญเสียไปเนื่องจากสัตว์ป่า นก แมลง ที่อยู่ภายในป่าจะสัมพันธ์และเป็นห่วงโซ่ของระบบนิเวศน์วิทยาของป่าไม้ สิ่งมีชีวิตในป่าต้องการสภาพดิน อาหาร และน้ำที่สมดุลในการดำรงชีพ และมันก็ทำหน้าที่ทำให้ป่าธรรมชาติสมดุล

ปัญหาความเสื่อมโทรมและสูญเสียของทรัพยากรป่าไม้ อันเป็นผลมาจากการกระทำของมนุษย์ ตลอดทั้งปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนั้น หากพิจารณาให้ถ่องแท้แล้วจะพบว่ามีสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ จิตใจของมนุษย์ที่ขาดจิตสำนึก มีทัศนคติหรือทัศนคติที่ผิดพลาดทำให้ขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวมไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของบุคคลอื่น และประเทศชาติ โดยเฉพาะปัญหาการทำลายป่าซึ่งเกิดจากหลาย ๆ ฝ่ายด้วยกัน ในกรณีนี้จัดเป็นรูปธรรมที่มีเหตุมาจากความเสื่อมทางศีลธรรมในจิตใจของมนุษย์ในสังคม เป็นจุดของปัญหาที่มีความสำคัญและควรให้ความสนใจ เราจะพบว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530 - 2534 ได้กำหนดให้มีแผนงานพัฒนาจิตใจและวัฒนธรรม เข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาดคน สังคม และวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายที่จะใช้ศาสนาธรรมเป็นหลักในการพัฒนาจิตใจ และเน้นบทบาทของพระสงฆ์ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2530)

เหตุผลหนึ่งที่พระสงฆ์คือ กลุ่มบุคคลที่เหมาะสม ก็เนื่องจากว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกับกลไกของรัฐน้อยที่สุด ประกอบกับ เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชาวชนบทมาก และชาวชนบทเองก็ให้ความศรัทธาเลื่อมใสต่อพระสงฆ์มากเช่นเดียวกัน ส่วนใหญ่มักจะยอมรับและเชื่อฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และการให้คำปรึกษาต่าง ๆ จากพระสงฆ์เสมอมา พระสงฆ์จึงน่าจะมีศักยภาพที่จะ เป็นผู้นำในการพัฒนาชนบทที่ดีได้

สำหรับกรณีการอนุรักษ์ป่าไม้ต้นน้ำแม่สอยของชาวบ้านตำบลแม่สอย เป็นตัวอย่างหนึ่งของการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีพระสงฆ์ เป็นผู้นำ ในลักษณะที่ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของพระสงฆ์ในอันที่จะจุดประกายแห่งสำนึกของการอนุรักษ์ธรรมชาติด้วยการสร้างความเข้าใจในปัญหา และเปลี่ยนแปลงทัศนคติของชาวบ้าน ตลอดจนชักนำชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา พระสงฆ์รูปดังกล่าวคือ พระอธิการพงษ์ศักดิ์ เศษอมโม วัดผาลาด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ความพยายามในการอนุรักษ์ป่าไม้ของพระอธิการพงษ์ศักดิ์ อาศัยพลังศีลธรรมของประชาชนร่วมกับอำนาจกฎหมายบ้านเมือง ได้ประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจโดยลำดับจนทำให้ท่านได้รับการถวายรางวัล "คนดีศรีสังคม" จาก ฯพณฯ ศาสตราจารย์ ลัญญา ธรรมศักดิ์ เมื่อเดือนสิงหาคม 2532 "โล่ประกาศเกียรติคุณผู้ทำคุณประโยชน์ในราชการของกรมป่าไม้" ในวันสถาปนากรมป่าไม้ ประจำปี 2532 และรางวัล "Global 500 Roll of Honor" จากโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2533

เมื่อศึกษาแล้วเราจะพบว่า บทบาทของพระอธิการพงษ์ศักดิ์ ในฐานะผู้นำชุมชนมีบทบาทใน 2 ทาง คือ บทบาทหลัก และบทบาทรอง ดังที่พระราชวรมนีได้เคยวิเคราะห์แนวความคิดดังกล่าวไว้ดังนี้คือ (พระราชวรมนี, 2512)

1. บทบาทหลัก หรือบทบาทโดยตรงของพระสงฆ์ คือ การเป็นผู้นำชุมชนทางด้านจิตใจ เสริมศีลธรรม และให้สติปัญญาที่ถูกต้องแก่ชุมชน บทบาทนี้เป็นบทบาทสำคัญเป็นรากฐานของความเจริญ และความสุขของสังคมอย่างแท้จริง

2. บทบาทรอง ในบางกรณีอาจมีบทบาทอื่นที่พระสงฆ์อาจจำเป็นและควรเข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น ในฐานะที่พระเป็นผู้ที่ได้รับความศรัทธาจากชาวบ้าน อาจแนะนำประชาชนในท้องถิ่นให้เห็นลู่ทางของการพัฒนาทางด้านวัตถุที่เหมาะสม อาจเป็นผู้ประสานการรวมตัวของชาวบ้านในการ

พัฒนาวัตถุ อาจให้วัดเป็นสถานที่รวมกลุ่มเป็นต้น

สรุปแล้ว บทบาทโดยตรงของพระสงฆ์คือ ธรรมทาน แปลว่า การให้ธรรม ซึ่งหมายถึง การให้ความรู้ ความเข้าใจ และหลักแห่งความดี หรือในหลักการที่จะให้มนุษย์เข้าถึงสังขารและ ได้ประสบสิ่งที่คิยาม เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ส่วนภาระบริการทาง สังคมของพระสงฆ์อีกส่วนหนึ่งซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ และน่าเป็นห่วงมากคือ บริการในด้านพิธีกรรม หรือการอนุเคราะห์กุศลต่าง ๆ ปัจจุบันเป็นยุคที่พิธีกรรมเฟื่องฟู ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับสังคม เหลืออยู่เพียงเรื่องสุดท้ายคือ พิธีกรรม บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมและพัฒนา จิตใจจึงเป็นบทบาทที่ไม่เด่นเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่เรื่องของจริยธรรม หรือที่เคยใช้กันว่า ธรรมจริยา นั้น มีความหมายว่า "เป็นข้อค้นอันสำคัญยิ่งแห่งการดำรงชีวิตอันประเสริฐ ถ้าเข้าใจชัดถึงแก่นแท้ ของข้อความนั้น ย่อมต้องประพฤติปฏิบัติตามนั้นโดยไม่ผันแปรไปได้เป็นกฎธรรมชาติ อันกฎสังคม ย่อมนำมาประยุกต์ใช้" (ส. ศิวรักษ์, 2523)

โดยทั่วไปชาวชนบทมีค่านิยมและบรรทัดฐานที่ศรัทธาเชื่อถือพระสงฆ์อยู่แล้ว ถึงแม้ พระสงฆ์จะไม่พยายามทำประโยชน์เพื่อสังคม ใช้ชีวิตประจำวันด้วยการศึกษาพุทธธรรม หรือปฏิบัติ ศาสนกิจในฐานะเพศบรรพชิตแต่เพียงอย่างเดียว โดยมีได้มีพฤติกรรมที่ผิดวินัย ชาวบ้านก็จะให้ ความเคารพนับถือเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ยิ่งเมื่อพระสงฆ์เข้ามารับหน้าที่ช่วยเหลือชาวบ้าน พยายาม บำเพ็ญประโยชน์เพื่อการแก้ไขปัญหของส่วนรวม ก็ยิ่งเพิ่มความศรัทธาเชื่อถือจากชาวบ้านเป็น ทวีคูณ ชาวบ้านจึงมักให้ความสนใจและเข้าร่วมกันทำงาน แต่กว่าจะมาถึงระดับนี้ได้ พระสงฆ์ใน หลาย ๆ ชุมชนต้องประสบปัญหาความไม่เข้าใจของชาวบ้าน บางคนคิดว่าไม่ใช่กิจของสงฆ์ บางคนกลัวว่าจะถูกลัทธิคอมมิวนิสต์ครอบงำไม่ยอมเข้าร่วม บางคนคัดค้านและต่อต้านเนื่องจาก ขัดผลประโยชน์ ที่เป็นดังนี้เพราะพระสงฆ์ไม่ได้ทำหน้าที่ในส่วนของบทบาทหลัก หรือบทบาทโดยตรง ของพระสงฆ์เสียก่อนนั่นคือ การเป็นผู้นำชุมชนในการให้สติปัญญาที่ถูกต้องแก่ชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ชาว บ้านเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ขัดต่อการพัฒนาเสียก่อน ถ้าหากชาวบ้านมีความเข้าใจ มีทัศนคติที่ถูกต้อง ต่อการแก้ไขปัญหาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว พฤติกรรมที่เป็นไปเองโดยถูกต้องก็จะเกิดขึ้นเอง พิณิจ ลากธนานนท์ (2529) ได้ทำการศึกษาวิจัยไว้โดยกล่าวว่า ลักษณะบทบาทที่พระสงฆ์เป็นผู้นำพา ประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมพัฒนาชนบทต่าง ๆ เพื่อการแก้ไขปัญหของชุมชน กิจกรรมหรือโครง การพัฒนาต่าง ๆ พระสงฆ์จะเป็นผู้คิดค้นหรือติดต่อจัดหาตามดำเนินการ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้เป็นผู้ร่วมปรึกษาหารือบ้าง แต่พระสงฆ์พัฒนาในลักษณะนี้มักจะมีอาศัยบารมีและความศรัทธาที่

ประชาชนมีต่อท่าน เป็น เครื่องมือสำคัญในการชักนำประชาชนมา เข้าร่วม ประชาชนจึงมักจะคล้อยตามความคิดเห็นและข้อแนะนำต่าง ๆ ของท่าน เป็นสำคัญเป็นผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดค้น และตัดสินใจเลือกโครงการน้อย

จากที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า งานที่พระสงฆ์ทำในการสร้าง เสริมจริยธรรมและพัฒนาทางด้านจิตใจแก่ประชาชนนั้น เป็นงานที่สำคัญ แต่เนื่องจากไม่เห็นเด่นชัดเพราะ ในปัจจุบันคนก็นับถือพระพุทธศาสนา มักจะกักตัวเองให้คิดอยู่ใน เรื่องของพิธีกรรม และ เพศบรรพชิต เป็นส่วนใหญ่ พระราชวรมณี (2527) ท่านได้กล่าวว่า จะชื่อนับถือพระพุทธศาสนาก็คือเมื่อศรัทธาไม่ไปอยู่ที่ตัวพระพุทธศาสนา คือ เห็นคุณค่าของหลักธรรมะ ถ้ายังต้องเอาศรัทธาไปฝากไว้กับคนอื่น เอาฝากไว้กับพระบ้าง เอาฝากไว้กับวัดบ้าง ก็ยังไม่ถือว่านับถือพระพุทธศาสนา

การรับรู้ปัญหาดังกล่าวข้างต้นทั้งจากเอกสาร และการรับรู้โดยตรงด้วยตนเอง เป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเฉพาะกรณีชาวบ้านแม่สอย ต.แม่สอย อ.จอมทอง จ. เชียงใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มชาวบ้านที่ได้รวมตัวกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในท้องถิ่นของตนเองอย่างก่อ เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ทั้งนี้โดยการชักนำของ พระอธิการพงษ์ศักดิ์ เตชธมโม ในลักษณะประยุกต์ศีลธรรมทางนามธรรม มาปฏิบัติให้เกิดผลในเชิงรูปธรรม งานสำคัญอันดับแรกของท่านคือ สร้างทัศนคติต่อป่าไม้ที่ถูกต้องให้แก่ชาวบ้าน งานสำคัญจุดนี้ นำไปสู่การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการอนุรักษ์ และดูแลรักษาป่าไม้ต้นน้ำ พื้นฟูป่าไม้ต้นน้ำ และร่วมพัฒนาหมู่บ้านป่าไม้ในที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นของความสัมพันธ์ระหว่างความศรัทธาที่มีต่อพระสงฆ์กับทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวบ้านแม่สอย โดยคาดหวังว่าความศรัทธาในคำสอน สามารถอธิบายถึงทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้มากกว่าความศรัทธาในด้านอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความศรัทธาที่มีต่อพระสงฆ์ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวบ้านแม่สอย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความศรัทธาที่มีต่อพระสงฆ์ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวบ้านแม่สอย

3. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของตัวแปรความศรัทธาที่มีต่อพระสงฆ์ในการอธิบายทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสำรวจ และวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นชาวบ้านแม่สอย ตำบลแม่สอย อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นกลุ่มชาวบ้านที่ได้แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชาวบ้านเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นไปอย่างได้ผล กับทั้งชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของพระสงฆ์ (ในที่นี้คือ พระอธิการพงษ์ศักดิ์ เศรษฐโม วัดพาลาด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่) ในอันที่จะจุดประกายแห่งสำนึกของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

สมมติฐานการวิจัย

1. ความศรัทธาที่มีต่อพระสงฆ์ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติคือการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวบ้านแม่สอย
2. ความศรัทธาที่มีต่อพระสงฆ์ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวบ้านแม่สอย
3. ความศรัทธาในคำสอนของพระสงฆ์ สามารถอธิบายทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวบ้านแม่สอยได้มากกว่าความศรัทธาในด้านอื่น ๆ

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีของชาวบ้านแม่สอย ตำบลแม่สอย อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ฉะนั้นผลการวิจัยที่ได้รับจึงเป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่และประชากรที่ทำการศึกษาเท่านั้น
2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความศรัทธาที่มีต่อพระสงฆ์กับทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวบ้านแม่สอย ตำบลแม่สอย อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่องานวิจัยนี้ จะไม่นำมาเกี่ยวข้องด้วย

ประโยชน์จากการวิจัย

1. เพื่อประโยชน์ในการวางแผนงานพัฒนาจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาคน สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นที่บทบาทของพระสงฆ์ในการใช้ศาสนธรรมเป็นหลักในการพัฒนา
2. เพื่อเป็นแนวทางในการขยายความคิดในการพัฒนาชนบท โดยการส่งเสริมพระสงฆ์ ที่มีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำชุมชนในทางปัญญา และทางคุณธรรม อันเป็นบทบาทหลักโดยตรงของ พระสงฆ์ ให้เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน หรือท้องถิ่นในเขตพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป โดยเฉพาะ บทบาทในการสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตลอดจนชี้นำประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการรักษาป่า เพื่อรักษาธรรมชาติธรรมทั้งธรรมส่วนวัตถุและธรรมส่วนจิตในชีวิตของชาติ ผืนแผ่นดินและประชาชนได้ในที่สุด
3. เป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุงการสอนศาสนาให้ถูกต้องตามเป้าหมายที่แท้จริงของ ศาสนา โดยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และขณะเดียวกันนำไปใช้ปรับทัศนคติ และพฤติกรรมของประชาชนให้สอดคล้องกับการพัฒนาสังคมนั้น ๆ ด้วย

นิยามศัพท์ในการวิจัย

พระสงฆ์ หมายถึง ผู้บวชเรียนตามประเพณี และประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยใน พุทธศาสนา พระสงฆ์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้หมายถึง พระอธิการพงษ์ศักดิ์ เดชธมโม วัดผาลาด อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างทัศนคติต่อป่าไม้ที่ถูก ต้องให้แก่ชาวบ้าน ตลอดจนชี้นำชาวบ้านให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรป่าไม้ให้เป็นประโยชน์ต่อ ขวลงมนุษย์มากที่สุด ใช้เป็นเวลานานที่สุด ให้สูญเสียเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด รวมทั้งกิจกรรมที่เป็น การบำรุงรักษาป่าไม้ การปลูกป่า ปลูกต้นไม้ และการป้องกันรักษาป่าไม้

ทัศนคติ หมายถึง ผลรวมของความเชื่อหรือความคิดเห็น เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้ที่วัดโดยแบบสอบถามซึ่งให้คะแนนโดยการประเมินค่า (Rating)

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง ความบ่อยครั้งในการกระทำ หรือการให้ความร่วมมือโดยการเข้าร่วมในกิจกรรมที่เป็นการบำรุงรักษาป่าไม้ การปลูกป่า ปลูกต้นไม้ และการป้องกันรักษาป่าไม้ ตลอดจนร่วมพัฒนาหมู่บ้านป่าไม้

ความศรัทธาที่มีต่อประสงฆ์ หมายถึง ผลรวมของความเชื่อ ความเชื่อถือ หรือความเชื่อมั่น ที่มีต่อพระอธิการพงษ์ศักดิ์ เศรษฐโม ในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างทัศนคติต่อป่าไม้ ที่ถูกต้องให้แก่ชาวบ้าน ตลอดจนชักชวนชาวบ้านให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยแบ่งความศรัทธาที่มีต่อท่านเป็น 3 ด้านคือ

- ความศรัทธาในคำสอน หมายถึง ผลรวมของความเชื่อ ความเชื่อถือ หรือความเชื่อมั่นที่เกิดจากธรรมทาน หรือการให้หลักธรรมคำสอน ให้ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้อง และให้หลักแห่งความดีในการดำรงชีวิต ทั้งนี้รวมทั้งการอบรมสั่งสอน และการให้คำปรึกษาแนะนำ

- ความศรัทธาในเพศบรรพชิต หมายถึง ผลรวมของความเชื่อ ความเชื่อถือหรือความมั่นใจที่เกิดจากการ เป็นนักบวช ผู้บวช อันได้แก่ความเป็นภิกษุสงฆ์

- ความศรัทธาในพิธีกรรม หมายถึง ผลรวมของความเชื่อ ความเชื่อถือ หรือความเชื่อมั่นที่เกิดจากการบูชา หรืองานที่จัดขึ้นตามลัทธิธรรมนิยม และแบบอย่างแห่งวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมา